

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Barbary Pořízkové a JUDr. Tomáše Herce v právní věci žalobce: **M. H. L.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 3. 2025, č. j. OAM-1680/ZA-ZA11-HA15-2024, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2025, č. j. 16 Az 10/2025-32,

t a k t o :

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2025, č. j. 16 Az 10/2025-32, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Předmětem projednávané věci je zamítnutí návrhu žalobce na ustanovení zástupce z řad advokátů v řízení před městským soudem.

[2] Podanou žalobou ze dne 28. 4. 2025 se žalobce domáhá zrušení výše nadepsaného rozhodnutí žalovaného, kterým mu nebyla udělena mezinárodní ochrana ani humanitární azyl podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Dne 9. 5. 2025 žalobce požádal městský soud o ustanovení zástupce z řad advokátů s odůvodněním, že nemá dostatečné finanční prostředky na zajištění právního zastoupení, domnívá se, že právní pomoc je nezbytná pro řádné vedení řízení o jeho žalobě, a vzhledem k právní složitosti věci není schopen se sám odborně bránit.

[3] Městský soud nyní napadeným usnesením návrh žalobce na ustanovení zástupce z řad advokátů zamítl (výrok I.) a současně jej poučil o přidělení věci specializovanému soudci, možnosti uplatnit námitku podjatosti a rozhodnutí ve věci samé bez nařízení jednání, jestliže to účastníci shodně navrhli nebo s tím souhlasí (výrok II.). Městský soud konstatoval, že žalobce sice splňuje předpoklad nemajetnosti, avšak v řízení o žalobě není zastoupení

advokátem povinné a žalobce dostatečně určitě vymezil žalobní body. Ustanovení advokáta tedy není nezbytné. Městský soud též shledal, že žaloba je zjevně neúspěšná, neboť je zjevným zneužitím zákona o azylu, dle kterého žalobce postupuje z důvodu odsouzení za opakovanou trestnou činnost, namísto, aby postupoval dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl výše označené usnesení městského soudu kasační stížností z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), na základě kterých požadoval napadené usnesení zrušit a věc vrátit městskému soudu k dalšímu řízení.

[5] Městský soud dle stěžovatele nesprávně rozhodl bez toho, aby měl klíčový důkaz o jeho biologickém vztahu k nezletilé dceři, občance České republiky. Stěžovatel trval na tom, že mu měl městský soud ustanovit zástupce z řad advokátů.

[6] Nejvyšší správní soud nevyžadoval vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti usnesení o zamítnutí návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele (srov. rozsudek NSS ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009-144).

III. Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[7] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, z důvodů, které zákon připouští (§ 102 a násl. s. ř. s.), a stěžovatel nemusí být zastoupen advokátem (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, odst. [29]). Usnesení městského soudu přezkoumal v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů. Ověřil také, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přijatelností kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s., tedy otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Kasační stížnost je totiž podána proti procesnímu rozhodnutí městského soudu vydanému ve věci, v níž před městským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.; k aplikovatelnosti institutu nepřijatelnosti také na kasační stížnosti proti procesním rozhodnutím krajských soudů vydaným ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval samosoudce, srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 16. 4. 2025, č. j. 2 As 361/2023-35, zejména odst. [24] a [25]). K obsahu neurčitěho pojmu přesah vlastních zájmů stěžovatele kasační soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, dle kterého je kasační stížnost přijatelná mimo jiné v případě, že bylo v napadeném rozhodnutí krajského (městského) soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotné právního postavení stěžovatele.

pokračování

[9] Stěžovatel sám přijatelnost své kasační stížnosti nevymezil, avšak Nejvyšší správní soud shledal v napadeném usnesení zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele. Kasační stížnost je proto přijatelná a je také důvodná, byť z jiných než stěžovatelem předestřených důvodů.

[10] Podle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s. [n]avrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.

[11] Účastníku řízení lze tedy ustanovit zástupce tehdy, jsou-li kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv (srov. rozsudek NSS ze dne 24. 3. 2006, č. j. 4 Ads 19/2005-105, č. 909/2006 Sb. NSS, nověji např. usnesení ze dne 29. 8. 2022, č. j. 7 As 241/2022-13, odst. [14]).

[12] Podle § 36 odst. 3 věty první až třetí s. ř. s. [ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

[13] Městský soud považoval za splněný jeden z předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, a sice nedostatečnost prostředků. Dalším předpokladem pro osvobození od soudních poplatků je, že návrh (žaloba) není zjevně neúspěšný. Za zjevně neúspěšný návrh je podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu nutno považovat takový návrh, jehož neúspěšnost je bez jakýchkoliv pochybností jednoznačná a okamžitě zjiitelná. O zřejmě (zjevně) bezúspěšné uplatňování práva se jedná zejména tehdy, jestliže je již ze skutkových tvrzení žadatele nepochybné, že mu ve věci nemůže být vyhověno, a pokud k relevantnímu právnímu závěru není třeba komplikovanějšího výkladu (srov. rozsudky NSS ze dne 19. 12. 2007, č. j. 7 Afs 102/2007-72, ze dne 29. 6. 2011, č. j. 1 As 51/2011-135, odst. [11] a násl., ze dne 29. 11. 2012, č. j. 9 As 154/2012-20; nověji např. rozsudek ze dne 30. 5. 2019, č. j. 4 As 99/2019-24, odst. [15], nebo usnesení ze dne 3. 5. 2023, č. j. 9 Ads 73/2023-72, odst. [5]). V projednávané věci Nejvyšší správní soud oproti městskému soudu neshledal, že by žaloba stěžovatele byla zjevně neúspěšná.

[14] Žalobce napadá rozhodnutí žalovaného ve věci neudělení mezinárodní ochrany a humanitárního azylu z důvodu, že nesplňuje žádný z důvodů pro udělení. Namítá, že napadené rozhodnutí ignoruje jeho právo na rodinný život, došlo k nepřiměřenému zásahu do jeho rodinného života, k ohrožení nejlepšího zájmu jeho nezletilé dcery a rozhodnutí žalovaného znemožňující společné soužití rodiče s nezletilým dítětem je v rozporu s mezinárodními i vnitrostátními závazky. Dle kasačního soudu nelze bez jakýchkoliv pochybností již ze skutkových tvrzení stěžovatele konstatovat, že žalobě nemůže být vyhověno. Žaloba tedy není zjevně neúspěšná a stěžovatel splnil oba předpoklady pro osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s., tedy první podmínku pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s.

[15] Zbývá posoudit, zda stěžovatel splnil druhou podmínku pro ustanovení zástupce, tj. nezbytnost k ochraně práv stěžovatele. Z konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že správní soud by měl při posuzování naplnění podmínky nezbytnosti ochrany práv žalobce přihlížet zejména k charakteru projednávané věci, k poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobce o jeho právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice, a také k tomu, zda žalobce ovládá český jazyk (srov. rozsudky NSS ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003-46, č. 108/2004 Sb. NSS, ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011-62, ze dne 6. 12. 2012, č. j. 9 As 155/2012-15, ze dne 20. 2. 2019, č. j. 2 As 19/2019-16, odst. [11], nebo ze dne 15. 12. 2022, č. j. 9 As 163/2022-26, odst. [11]). Posouzení soudu, které se zaměří pouze na projednatelnost žaloby, není dostatečné a vede ke zrušení jeho rozhodnutí (viz již citované rozsudky č. j. 5 Afs 20/2011-62, č. j. 9 As 155/2012-15, č. j. 2 As 19/2019-16, odst. [12], a č. j. 9 As 163/2022-26, odst. [12]).

[16] Městský soud v nyní napadeném usnesení odůvodnil absenci nezbytnosti právního zastoupení k ochraně práv stěžovatele právě a pouze tím, že stěžovatel v žalobě dostatečně určitě vymezil žalobní body (viz body 7. a 8. napadeného usnesení). Takové posouzení zaměřené pouze na projednatelnost žaloby co do existence žalobních bodů však v souladu s výše uvedeným nelze považovat za dostatečné, a napadené usnesení je proto nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Proto jej Nejvyšší správní soud zrušil. V dalším řízení je na městském soudu, aby o návrhu stěžovatele rozhodl znovu a posoudil otázku nezbytnosti ustanovení zástupce řádně způsobem, jenž bude odpovídat požadavkům výše uvedené judikatury.

[17] Nejvyšší správní soud závěrem stručně reaguje ještě na kasační námitku stěžovatele, že městský soud měl vyčkat na klíčový důkaz ohledně otcovství stěžovatele k jeho dceři. Otázku vztahu stěžovatele a nezletilé nebylo nutné vyřešit pro účely rozhodnutí o návrhu na ustanovení zástupce. Městský soud napadeným usnesením nerozhodoval ve věci samé, tj. zda měl žalovaný stěžovateli udělit mezinárodní ochranu nebo humanitární azyl, čehož se stěžovatel domáhá pro účely soužití se svou nezletilou dcerou. Tato kasační námitka tedy není důvodná.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto usnesení městského soudu zrušil (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je městský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu zde uvedeným (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).

[19] O náhradě nákladů řízení rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3, věta první, s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. června 2025

JUDr. Radan Malík
předseda senátu

pokračování

9 As 82/2025 - 20